

Politicus van 2024

Onderzoek Ipsos I&O in opdracht van WNL
16 december 2024

www.ipsos-publiek.nl

Colofon

Uitgave

Ipsos I&O
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2024/316

Datum

december 2024

Auteurs

Peter Kanne
Asher van der Schelde

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Geert Wilders en Henri Bontenbal beste politici van 2024	4
Geert Wilders: “zegt waar het op staat” en “stopt de asielinstroom”	4
Henri Bontenbal: “respectvol, fatsoenlijk, verbinder, constructief”	5
Overige gewaardeerde politici: Jetten, Yesilgöz, Schoof en Timmermans	6
1 Bekendheid en waardering politici	8
1.1 Bekendheid ministers	8
1.2 Waardering ministers	9
1.3 Bekendheid fractievoorzitters	10
1.4 Waardering fractievoorzitters	11
2 De politici op aspecten	13
2.1 Geert Wilders en Henri Bontenbal beste politici van 2024	13
2.2 Beste politicus	14
2.3 Minst goede politicus	26
2.4 Meest betrouwbaar	33
2.5 Begrijpt gewone mensen	34
2.6 Beste visie voor het land	35
3 Onderzoeksverantwoording	36

Geert Wilders en Henri Bontenbal beste politici van 2024

Geert Wilders wordt (met 15%) het vaakst gekozen bij de vraag “wie vond u de beste politicus van 2024?” Henri Bontenbal door 13 procent. Dit verschil is niet significant. Op twee andere vragen scoort Wilders het best (begrijpt gewone mensen, beste visie voor het land). Op vragen 5 en 6 komt Bontenbal er het best uit de bus (waarderingcijfer 6,3, Wilders 4,4; niet genoemd als ‘minst goede politicus’, Wilders door 11%). Op basis hiervan is geen keuze te maken voor één beste politicus. Zowel Geert Wilders als Henri Bontenbal zijn ‘politicus van 2024’.

Tabel 1: De zes best gewaardeerde politici in zes vragen

	1. Beste politicus	2. Meest betrouwbaar	3. Begrijpt gewone mensen	4. Beste visie voor het land	5. Minst goede politicus	6. Waarderingscijfer
1. Geert Wilders	15%	10%	16%	13%	11%	4,4
1. Henri Bontenbal	13%	10%	8%	7%	0%	6,3
3. Rob Jetten	6%	6%	4%	7%	3%	4,9
3. Dilan Yesilgöz	6%	5%	3%	6%	4%	4,9
5. Dick Schoof	5%	9%	3%	3%	2%	5,8
5. Frans Timmermans	5%	6%	6%	9%	13%	4,4

Bron: Ipsos I&O (december 2024)

Geert Wilders: “zegt waar het op staat” en “stopt de asielinstroom”

Geert Wilders wordt dus door 15 procent gekozen als ‘beste politicus van 2024’. Zes op tien (61%) PVV-kiezers wijzen hem aan als ‘beste’, verder kiezen weinig niet-PVV-kiezers hem. Wilders is volgens deze kiezers degene die het best begrijpt wat er leeft onder gewone mensen (16%) en de politicus met de beste visie op de ontwikkeling van Nederland (13%). Zijn waarderingcijfer (op een schaal van 1 tot 10) is – met een 4,4 – relatief laag. Dit komt doordat Wilders weliswaar vaak een 8, 9 of 10 scoort (21%), maar hij veel meer onvoldoendes scoort (57%).

Degenen die hem kiezen als ‘beste politicus’ doen dat vanwege (in hun eigen woorden) zijn standvastigheid, eerlijkheid en slimheid. Dat hij durft te zeggen wat anderen denken en niet bang is de confrontatie aan te gaan, zien ze als zijn kracht. Het feit dat hij de PVV de grootste heeft gemaakt, wat hij in de meest recente Ipsos I&O-zetelpeiling (met 37 zetels) nog steeds is, geeft hem eveneens autoriteit. Het “stoppen van de asielzoekers stroom” speelt hierbij een belangrijke rol.

Geert Wilders is het meest populair onder jonge mannen en bij Nederlanders met een middelbare opleiding. Wilders doet het iets beter op het platteland dan in de stedelijke gebieden.

Geert Wilders is niet alleen de beste politicus, op de vraag wie de minst goede politicus is scoort hij ook hoog: met 11 procent neemt hij daar een vierde plaats in (na Baudet, Faber en Timmermans). Bij hen roept hij gepolariseerde reacties op en dat is ook wat men hem verwijt: polariseren. Andere termen die vaak vallen: haat zaaien, populist, geen verbinder, onmenselijk. Wat zijn fans als zijn kracht beschouwen (dat hij durft te zeggen wat anderen denken en de confrontatie aangaat), ervaren zijn tegenstanders juist als iets contra-productiefs. Veel van deze kiezers verbazen zich erover dat hij steeds (ook) de ministers uit ‘zijn eigen kabinet’ aanvalt.

Henri Bontenbal: “respectvol, fatsoenlijk, verbinder, constructief”

Henri Bontenbal wordt door 13 procent van alle kiezers aangewezen als ‘beste politicus’. Hij krijgt niet alleen voorkeursstemmen van CDA-kiezers (55%), maar ook van D66-, VVD- (beide rond de 20%), CU- (18%), SP- (14%), GL-PvdA- (12%) en SGP-kiezers (12%). Bontenbal krijgt, met een waarderingcijfer van 6,3, het hoogste gemiddelde cijfer (Wilders: 4,4). Ruim een vierde (28%) vindt hem ‘goed’ (8, 9 of 10), maar dit hoge gemiddelde cijfer wordt vooral veroorzaakt door het lage aandeel onvoldoendes: Bontenbal 25 procent; Wilders 57 procent.

Bontenbal wordt om heel andere kenmerken gewaardeerd dan Wilders. Degenen die hem de beste politicus vinden noemen hem betrouwbaar, respectvol en fatsoenlijk. Een CDA-kiezer zegt over hem: “Blijkt toch de verbinder te zijn in een moeilijk te besturen coalitie” (waar hij niet in zit). Zijn constructieve opstelling en taalgebruik worden geprezen door zowel zijn eigen kiezers als kiezers van andere partijen.

Op de vraag naar ‘de minst goede politicus’ wordt Bontenbal zo goed als niet genoemd (0,2%).

Mannen kiezen vaker dan vrouwen voor zowel Wilders (19%) als Bontenbal (16%), vrouwen kiezen iets vaker voor Van der Plas (6%) of ‘geen van deze (29%)’.

Bontenbal wordt vooral door kiezers van 50 jaar en ouder gekozen als beste politicus en hij doet het goed bij lager én hoger opgeleiden, en iets beter onder de hogere dan de lagere inkomens. Bontenbal is – net als Wilders – iets populairder in de plattelands- dan de stedelijke gebieden.

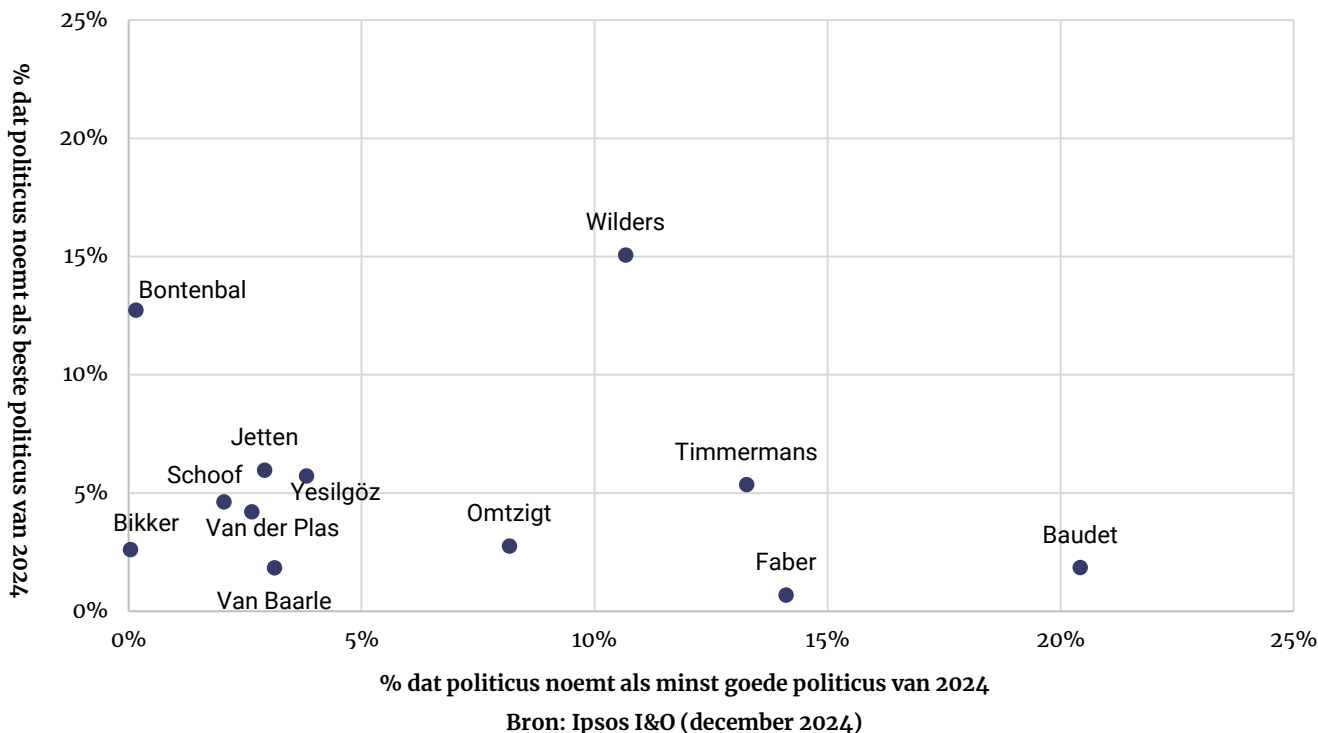
De prestatie van Henri Bontenbal is bijzonder te noemen. Hij is leider van een - in de Tweede Kamer – kleine partij (met 5 zetels) en het CDA staat in de Ipsos I&O zetelpeiling op 14 zetels, goed voor 9 procent van de kiezers. Geert Wilders is de leider van de grootste partij van Nederland, zowel in de Kamer als in onze peiling met 37 zetels (23% van de kiezers zou nu op de PVV stemmen). Bontenbal weet dus kiezers van links tot rechts aan te spreken, waarbij Wilders het vooral moet hebben van zijn eigen achterban.

Overige gewaardeerde politici: Jetten, Yesilgöz, Schoof en Timmermans

Op ruime afstand van Wilders en Bontenbal vinden we Rob Jetten, Dilan Yesilgöz, Dick Schoof en Frans Timmermans; door respectievelijk 6 en 5 procent gekozen als beste politicus van 2024.

Figuur 1: Illustratie van de beste (van beneden naar boven) en minst goede politicus van 2024 (van links naar rechts).

Politici die in een van de categorieën door minstens 3 procent zijn genoemd zijn afgebeeld in de figuur.

Opvallend is dat politiek leiders die de afgelopen vijf jaar nog hoge ogen gooiden (Thierry Baudet, Caroline van der Plas, Pieter Omtzigt), nu op zijn best op de zevende plaats eindigen (Van der Plas) dan wel hoog eindigen op de lijst met *minst* goede politici (Baudet, Omtzigt).

Frans Timmermans krijgt meer stemmen als ‘minst goede politicus’ (13%) dan als beste politicus (5%).

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 6 tot maandagochtend 9 december 2024 in opdracht van WNL (Goedemorgen Nederland).

In totaal werkten 2.279 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. De steekproef is grotendeels getrokken in het I&O Research Panel. Een deel (n = 200) deed mee via PanelClix. Dit zijn voornamelijk jongeren, lager opgeleiden en respondenten met een niet-westerse achtergrond.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard (CBS). Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en

onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van $n=2.000$ en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

1 Bekendheid en waardering politici

1.1 Bekendheid ministers

Aan de bekendheid van de meeste ministers veranderde niet veel de afgelopen maand. Eppo Bruins, minister van onderwijs en wetenschap werd iets bekender: van 21 naar 30 procent, dankzij de debatten over de onderwijsbegroting.

Premier Schoof (82%) en minister Keijzer (75%) genieten nog altijd de meeste bekendheid.

Acht van de zestien ministers zijn bekend bij minder dan een kwart.

Tabel 1.1: Bekendheid ministers

'Hieronder ziet u de namen van de ministers. Welke daarvan kent u?'

Basis: allen. *Aan respondenten werd alleen de naam getoond, niet de partij of het ministerie.

	17 juni '24	16 sep '24	23 sep '24	21 okt '24	11 nov '24	9 dec '24
Dick Schoof (partijloos, AZ, premier)	44%	70%	78%	79%	81%	82%
Mona Keijzer (BBB, Volkshuisvesting, RO)	76%	75%	76%	77%	77%	75%
Marjolein Faber (PVV, Asiel en migratie)	27%	59%	64%	67%	69%	67%
Fleur Agema (PVV, VWS)	57%	64%	63%	66%	64%	64%
Sophie Hermans (VVD, Klimaat, gr. groei)	56%	56%	55%	57%	56%	56%
Femke Wiersma (BBB, Landbouw)	21%	45%	45%	50%	49%	50%
Eppo Bruins (NSC, Onderwijs, C&W)	11%	15%	17%	18%	21%	30%
Barry Madlener (PVV, Infra en Waterstaat)	11%	22%	19%	25%	23%	25%
Eelco Heinen (VVD, Financiën)	6%	14%	22%	18%	19%	24%
Eddy van Hijum (NSC, Sociale zaken)	11%	17%	17%	17%	17%	20%
Ruben Brekelmans (VVD, Defensie)	11%	18%	16%	16%	17%	19%
Reinette Klever (PVV, Buitenl. handel en OH)	5%	13%	14%	19%	15%	16%
David van Weel (VVD, Justitie en Veiligheid)	2%	7%	11%	8%	13%	15%
Caspar Veldkamp (NSC, Buitenlandse Zaken)	2%	8%	9%	8%	9%	13%
Judith Uitermark (NSC, Binnenlandse Zaken)	2%	5%	9%	10%	11%	12%
Dirk Beljaarts (PVV, Economische Zaken)	4%	8%	8%	8%	8%	10%
Geen van deze	17%	12%	12%	11%	10%	10%

Bron: Ipsos I&O, 9 december 2024

1.2 Waardering ministers

Gemiddeld daalde de waardering voor de ministers sinds het aantreden (juni) met bijna een vol punt: van gemiddeld een 5,9 naar een 5,0.

David van Weel van Justitie en Veiligheid is met een 6,1 de hoogst gewaardeerde minister.

Premier Dick Schoof levert iets in: van een 6,2 naar een 5,8.

Eppo Bruins (OC&W), werd dus iets bekender (nu 30%), maar ook minder populair: van een 5,3 naar een 4,7.

Opvallend is nog altijd dat de ministers van PVV en BBB duidelijk minder goed worden gewaardeerd dan de NSC- en VVD-ministers. Marjolein Faber en Reinette Klever zijn onder de vier gezakt.

Tabel 1.2: Waardering ministers

'Kunt u aangeven – met een cijfer van 1 tot 10 – hoe u elke politicus waardeert?' Basis: is bekend met minister.

	17 juni '24	16 september '24	23 september '24	21 oktober '24	11 november '24	9 december '24
David van Weel (VVD, J&V)	7,0	6,4	6,0	5,8	6,1	6,1
Ruben Brekelmans (VVD, Defensie)	5,9	6,1	6,2	6,2	6,1	5,9
Dick Schoof (partijloos, AZ, premier)	6,7	6,6	6,1	6,3	6,2	5,8
Caspar Veldkamp (NSC, BZ)	6,3	6,5	6,5	5,7	6,1	5,8
Elco Heinen (VVD, Financiën)	6,8	6,4	6,5	6,2	6,0	5,6
Judith Uitermark (NSC, BZK)	6,2	6,6	6,3	5,9	6,0	5,5
Eddy van Hijum (NSC, SZW)	6,5	6,2	6,1	6,0	5,8	5,3
Sophie Hermans (VVD, Klimaat)	5,6	5,4	5,1	5,0	5,2	4,9
Dirk Beljaarts (PVV, EZ)	6,5	5,5	5,5	5,3	5,1	4,8
Eppo Bruins (NSC, Onderwijs, C&W)	6,3	5,8	5,5	5,5	5,3	4,7
Mona Keijzer (BBB, Volkshuisvesting)	5,3	5,1	4,8	4,8	4,8	4,7
Femke Wiersma (BBB, Landbouw)	6,1	5,4	5,2	4,8	4,9	4,5
Fleur Agema (PVV, gezondheidszorg)	5,6	5	4,7	4,4	4,4	4,4
Barry Madlener (PVV, IenW)	4,5	4,6	4,6	4,3	4,2	4,1
Marjolein Faber (PVV, Asiel en migr.)	4,1	4,8	4,5	4,2	3,9	3,7
Reinette Klever (PVV, Buit. handel)	5,3	3,8	3,5	3,6	3,6	3,4
Gemiddeld	5,9	5,6	5,4	5,3	5,2	5,0

Bron: Ipsos I&O, 9 december 2024

1.3 Bekendheid fractievoorzitters

Geert Wilders is nog steeds de bekendste politicus van het land: 93 procent kent hem. Daarna volgen Thierry Baudet, Pieter Omtzigt, Caroline van der Plas, Dilan Yesilgöz, Frans Timmermans en Rob Jetten.

De uitkomsten zijn vergelijkbaar met verleden maand.

Tabel 2.4: Bekendheid fractievoorzitters

'Welke van onderstaande politici kent u?' Basis: allen

	Mei 2023	Aug. 2023	Juni 2024	16 sept. 2024	23 sept. 2024	21 okt. 2024	11 nov. 2024	9 dec. 2024
Geert Wilders	94%	95%	96%	91%	93%	93%	93%	93%
Thierry Baudet	91%	92%	90%	90%	87%	88%	88%	88%
Pieter Omtzigt	86%	90%	93%	88%	87%	88%	88%	88%
Caroline van der Plas	86%	88%	93%	85%	86%	88%	88%	87%
Dilan Yesilgöz		77%	90%	82%	85%	85%	85%	84%
Frans Timmermans		84%	90%	83%	85%	85%	85%	84%
Rob Jetten		84%	88%	80%	83%	82%	82%	82%
Henri Bontenbal		48%	68%	61%	63%	62%	63%	62%
Joost Eerdmans	61%	63%	64%	59%	58%	60%	58%	59%
Esther Ouwehand	51%	55%	72%	61%	60%	60%	60%	57%
Mirjam Bikker	22%	36%	53%	43%	47%	43%	44%	44%
Laurens Dassen	36%	40%	49%	45%	45%	44%	43%	42%
Nicolien van Vroonhoven				17%	38%	26%	29%	34%
Jimmy Dijk			25%	28%	30%	29%	30%	31%
Stephan van Baarle			32%	24%	26%	24%	26%	27%
Chris Stoffer			30%	22%	25%	22%	22%	24%
Geen van bovenstaande			2%	5%	4%	4%	3%	4%

Bron: Ipsos I&O, 9 december 2024

1.4 Waardering fractievoorzitters

Ook de waardering voor de fractievoorzitters daalt over de langere termijn. In juni dit jaar kregen ze gemiddeld nog een 5,5 van de kiezers, nu een 4,8.

Henri Bontenbal steekt daar positief bij af. Gemiddeld krijgt hij een 6,3, 28 procent geeft hem een 8, 9 of 10. Een kwart beoordeelt hem met een onvoldoende. (Zie ook tabel 1.5)

Geert Wilders scoort bijna twee volle punten lager (4,4). 22 procent geeft hem een 'goed', maar veel meer onvoldoendes: 57 procent.

Na Bontenbal worden Mirjam Bikker, Jimmy Dijk en Chris Stoffer relatief goed gewaardeerd.

Tabel 1.4: Waardering fractievoorzitters (gemiddelden)

'Hieronder ziet u een aantal politici die u (van naam) kent. Kunt u aangeven – met een cijfer van 1 tot 10 – hoe u deze politicus waardeert?' Basis: bekend met politicus.

	sept '23	feb. '24	mei '24	juni '24	16 sep '24	23 sep '24	21 okt '24	11 nov '24	9 dec '24
Henri Bontenbal	5,0	5,9	5,8	6,2	6,1	6,1	6,3	6,2	6,3
Mirjam Bikker	5,3	5,5		5,8	5,9	5,5	6,1	6,0	5,8
Jimmy Dijk		5,9		6,0	5,7	5,3	5,6	5,7	5,4
Chris Stoffer					5,1	5,2	5,6	5,6	5,4
Laurens Dassen					5,2	4,9	5,2	5,2	5,2
Dilan Yesilgöz	6,2	5,1	5,1	5,5	5,4	5,0	5,0	5,0	4,9
Rob Jetten					5,1	4,8	5,0	5,0	4,9
Esther Ouwehand					4,9	4,6	4,9	4,9	4,9
Caroline vd Plas	5,6	5,5	5,0	5,2	5,2	4,9	5,1	5,0	4,8
Joost Eerdmans					4,7	4,4	4,8	4,8	4,8
Nicolien van Vroonhoven					5,6	4,7	5,0	5,1	4,7
Pieter Omtzigt	7,3	5,5	5,3	5,6	5,2	5,0	4,8	4,6	4,4
Geert Wilders	4,8	5,2	5,0	5,2	5,0	4,9	4,6	4,5	4,4
Frans Timmermans	4,8	4,5	4,3	4,4	4,4	4,3	4,4	4,4	4,4
Stephan van Baarle	5,0				3,9	3,8	4,0	3,8	3,8
Thierry Baudet	5,3				2,3	2,5	2,4	2,4	2,4
Gemiddeld	5,5	5,4	5,1	5,5	5,0	4,7	4,9	4,9	4,8

Bron: Ipsos I&O, 9 december 2024

Gesorteerd op percentages goed, voldoende en onvoldoende zien we dat Bontenbal hoger scoort dan Wilders op het aandeel 'goed' (28 versus 21%), maar vooral dat Wilders ruim twee keer meer onvoldoendes krijgt (57% versus 25%).

Die 25 procent 'onvoldoendes' voor Bontenbal is het laagst van alle fractievoorzitters.

Mirjam Bikker komt, met 33 procent, in de buurt.

Alle andere politiek leiders krijgen meer dan 40 procent onvoldoendes, Stephan van Baarle, Pieter Omtzigt en Thierry Baudet zelfs meer dan 60 procent.

Tabel 1.5: Waardering fractievoorzitters (% onvoldoende – goed)

	1-5 Onvoldoende	6-7 Voldoende	8-10 Goed	Weet niet
Henri Bontenbal	25%	40%	28%	8%
Geert Wilders	57%	17%	21%	4%
Mirjam Bikker	33%	40%	19%	8%
Jimmy Dijk	44%	33%	18%	5%
Chris Stoffer	42%	33%	17%	9%
Laurens Dassen	45%	32%	17%	7%
Rob Jetten	49%	29%	16%	6%
Caroline van der Plas	52%	29%	15%	5%
Dilan Yesilgöz	51%	30%	15%	4%
Esther Ouwehand	51%	28%	14%	7%
Frans Timmermans	59%	24%	12%	5%
Joost Eerdmans	52%	30%	11%	7%
Stephan van Baarle	68%	16%	8%	7%
Pieter Omtzigt	63%	24%	7%	6%
Nicolien van Vroonhoven	57%	33%	4%	6%
Thierry Baudet	83%	8%	4%	5%

2 De politici op aspecten

2.1 Geert Wilders en Henri Bontenbal beste politici van 2024

Geert Wilders wordt (met 15%) het vaakst gekozen bij de vraag “wie vond u de beste politicus van 2024?” Henri Bontenbal door 13 procent. Dit verschil is niet significant. Op twee andere vragen scoort Wilders het best (begrijpt gewone mensen, beste visie voor het land). Op vragen 5 en 6 komt Bontenbal er het best uit de bus (waarderingcijfer 6,3, Wilders 4,4; niet genoemd als ‘minst goede politicus’, Wilders door 11%). Op basis hiervan is geen keuze te maken voor één beste politicus. Zowel Geert Wilders als Henri Bontenbal zijn ‘politicus van 2024’.

Tabel 2.1: Waardering fractievoorzitters en ministers in zes vragen*

	1. Beste politicus	2. Meest betroubaar	3. Begrijpt gewone mensen	4. Beste visie voor het land	5. Minst goede politicus	6. Waarderingcijfer
1. Geert Wilders	15%	10%	16%	13%	11%	4,4
1. Henri Bontenbal	13%	10%	8%	7%	0%	6,3
3. Rob Jetten	6%	6%	4%	7%	3%	4,9
3. Dilan Yesilgöz	6%	5%	3%	6%	4%	4,9
5. Dick Schoof	5%	9%	3%	3%	2%	5,8
5. Fr. Timmermans	5%	6%	6%	9%	13%	4,4
7. Caroline vd Plas	4%	4%	9%	3%	3%	4,8
9. Mirjam Bikker	3%	3%	2%	1%	0%	5,8
8. Pieter Omtzigt	3%	3%	4%	4%	8%	4,4
10. Jimmy Dijk	2%	1%	5%	1%	0%	5,4
10. Esth. Ouwehand	2%	2%	1%	2%	1%	4,9
10. Stephan v Baarle	2%	1%	1%	1%	3%	3,8
10. Thierry Baudet	2%	3%	2%	3%	20%	2,4
15. Chris Stoffer	1%	2%	1%	1%	0%	5,4
15. Laurens Dassen	1%	1%	1%	2%	1%	5,2
15. Joost Eerdmans	1%	1%	1%	1%	0%	4,8
15. Mona Keijzer	1%	2%	1%	1%	0%	4,7
15. Fleur Agema	1%	1%	1%	0%	1%	4,4
15. Marjolein Faber	1%	1%	1%	0%	14%	3,7
21. David van Weel	0%	0%	0%	0%	0%	6,1
21. R. Brekelmans	0%	0%	0%	0%	0%	5,9
21. Caspar Veldkamp	0%	0%	0%	0%	0%	5,8
21. Eelco Heinen	0%	0%	0%	0%	0%	5,6
21. Judith Uitermark	0%	0%	0%	0%	0%	5,5
21. Eddy van Hijum	0%	0%	0%	0%	0%	5,3
21. Sophie Hermans	0%	1%	0%	0%	1%	4,9
21. N. v Vroonhoven	0%	0%	0%	0%	0%	4,7
21. Eppo Bruins	0%	0%	0%	0%	0%	4,7
21. Dirk Beljaarts	0%	0%	0%	0%	0%	4,8
21. Femke Wiersma	0%	0%	0%	0%	1%	4,5
21. Barry Madlener	0%	0%	0%	0%	0%	4,1
21. ReINETTE Klever	0%	0%	0%	0%	0%	3,4
Iemand anders	2%					
Geen van deze	24%	25%	28%	32%	12%	

* Vraagstelling:

1. Wie van onderstaande fractieleiders en ministers vond u de beste politicus van 2024?

Dat hoeft niet de leider te zijn van uw eigen voorkeurspartij. U kunt ook denken aan de politicus die het meest initiatief neemt, het best zaken regelt, onderhandelt, etc. Getoond: alle ministers, fractieleiders plus open veld: anders namelijk...

Wie van onderstaande fractieleiders en ministers vond u in 2024..

- 2. het meest betrouwbaar?
- 3. het best begrijpen wat er leeft onder gewone mensen?
- 4. de beste visie hebben op de ontwikkeling van Nederland?
- 5. de minst goede politicus?

6. 'Kunt u aangeven – met een cijfer van 1 tot 10 – hoe u elke politicus waardeert?' (Mits bekend)

2.2 Beste politicus

Geert Wilders wordt (met 15%) het vaakst gekozen als 'beste politicus van 2024'. Hij wordt gekozen door 61 procent van de PVV-kiezers. Verder kiezen weinig niet-PVV-kiezers voor hem.

Henri Bontenbal wordt daarentegen niet alleen gekozen door CDA-kiezers (55% van de CDA'ers kiest Bontenbal), maar ook door een op vijf kiezers van D66 en VVD gekozen en door meer dan 10 procent van de CU- (18%), SP- (14%), GL-PvdA- (12%) en SGP-kiezers (12%).

Op enige afstand volgen Rob Jetten (6%), Dilan Yesilgöz (6%), Frans Timmermans en Dick Schoof (beiden 5%).

De andere leiders uit de top acht worden voornamelijk door hun eigen kiezers gekozen. Rob Jetten doet het ook redelijk goed onder de GL-PvdA-kiezers.

Premier Dick Schoof verdient een speciale vermelding. Hij heeft geen eigen achterban, maar de NSC-kiezers (14%) en VVD-kiezers (8%) kiezen hem redelijk vaak.

Tabel 2.2: Beste politicus naar politieke voorkeur

Wie van onderstaande fractieleiders en ministers vond u de beste politicus van 2024?

Dat hoeft niet de leider te zijn van uw eigen voorkeurspartij. U kunt ook denken aan de politicus die het meest initiatief neemt, het best zaken regelt, onderhandelt, etc. (Getoond: alle ministers, fractieleiders plus open veld: anders namelijk...)

Alle fractieleiders en ministers werden aan respondenten getoond. Alleen degenen die door meer dan 3 procent werden aangewezen worden hier getoond.

	Totaal	PVV	GL-PvdA	VVD	NSC	D66	BBB	CDA
Geert Wilders	15%	61%	2%	6%	0%	3%	8%	2%
Henri Bontenbal	13%	1%	12%	19%	11%	22%	5%	55%
Rob Jetten	6%	1%	16%	1%	2%	39%	3%	2%
Dilan Yesilgöz	6%	4%	1%	29%	3%	2%	4%	6%
Fr. Timmermans	5%	0%	28%	0%	2%	3%	2%	3%
Dick Schoof	5%	5%	2%	8%	14%	4%	0%	5%
Caroline vd Plas	4%	5%	1%	4%	2%	3%	44%	1%
Pieter Omtzigt	3%	1%	3%	2%	35%	3%	3%	1%
Geen van deze	24%	12%	17%	20%	20%	7%	21%	12%

2.2.1 Mannen en jongeren kiezen voor Wilders; ouderen voor Bontenbal

Mannen kiezen vaker dan vrouwen voor zowel Wilders (19%) als Bontenbal (16%), vrouwen kiezen iets vaker voor Van der Plas (6%) of 'geen van deze (29%).

Jongeren kiezen afgetekend voor Wilders: 18-24 jaar; 23%. Ook Van der Plas is populair onder jongeren (11%). Naarmate men ouder wordt kiest men vaker voor Bontenbal (65-plus: 22%).

Tabel 2.3: Beste politicus naar sekse en leeftijd

Wie van onderstaande fractieleiders en ministers vond u de beste politicus van 2024?

	Totaal	Man	Vrouw	18-24	25-34	35-49	50-64	65+
Geert Wilders	15%	19%	12%	23%	17%	17%	14%	11%
Henri Bontenbal	13%	16%	10%	4%	7%	9%	14%	22%
Rob Jetten	6%	5%	7%	7%	6%	5%	6%	7%
Dilan Yesilgöz	6%	6%	5%	4%	6%	4%	6%	7%
Frans Timmermans	5%	5%	5%	5%	5%	6%	4%	6%
Dick Schoof	5%	5%	4%	0%	4%	3%	5%	7%
Caroline vd Plas	4%	2%	6%	11%	3%	4%	5%	3%
Pieter Omtzigt	3%	3%	3%	4%	4%	3%	2%	2%
Geen van deze	24%	20%	29%	22%	28%	31%	24%	16%

2.2.2 Wilders populair onder middelbaar opgeleiden en modale inkomens

Geert Wilders is het meest populair bij Nederlanders met een middelbare opleiding (23%), het minst bij de hoger opgeleiden. Bontenbal scoort goed bij lager én hoger opgeleiden.

Naar stedelijkheid zien we geen heel sterke patronen. Wilders en Bontenbal doen het allebei iets beter in de minder stedelijke gebieden. Voor Van der Plas geldt dat eveneens. Jetten en Timmermans juist iets beter in de stedelijke gebieden.

Tabel 2.4: Beste politicus naar opleiding en stedelijkheid

Wie van onderstaande fractieleiders en ministers vond u de beste politicus van 2024?

	Totaal	Laag	Middelbaar	Hoog	Zeer sterk stedelijk	Sterk stedelijk	Matig stedelijk	Weinig stedelijk	Niet stedelijk
Geert Wilders	15%	16%	23%	7%	11%	14%	19%	19%	17%
Henri Bontenbal	13%	15%	9%	15%	12%	12%	12%	13%	15%
Rob Jetten	6%	4%	3%	10%	9%	6%	4%	5%	4%
Dilan Yesilgöz	6%	7%	7%	4%	5%	4%	11%	6%	7%
Fr. Timmermans	5%	4%	3%	8%	8%	6%	4%	3%	2%
Dick Schoof	5%	6%	5%	4%	3%	5%	6%	5%	6%
Caroline vd Plas	4%	6%	5%	2%	2%	4%	5%	6%	7%
Pieter Omtzigt	3%	2%	2%	4%	2%	4%	2%	2%	3%
Geen van deze	24%	25%	25%	23%	25%	26%	22%	24%	20%

Ook naar inkomen zijn de verschillen niet heel duidelijk. Geert Wilders doet het zowel goed onder de laagste inkomens (19%) als modaal (20%) en de op een na hoogste inkomenscategorie (20%). Bontenbal doet het iets beter onder de hogere inkomens.

Frans Timmermans wordt door 9 procent van de minima, maar ook door 9 procent van de hoogste inkomens gekozen.

Tabel 2.5: Beste politicus naar opleiding en stedelijkheid

Wie van onderstaande fractieleiders en ministers vond u de beste politicus van 2024?

	Totaal	Minimum	Beneden modaal	Bijna modaal	Modaal	1 à 2 x modaal	2 x modaal	Meer dan 2 x modaal
Wilders	15%	19%	12%	14%	21%	13%	20%	12%
Bontenbal	13%	1%	9%	11%	13%	17%	14%	17%
Rob Jetten	6%	5%	3%	2%	6%	7%	8%	11%
Yesilgöz	6%	1%	4%	7%	4%	7%	7%	6%
Timmermans	5%	9%	5%	6%	6%	4%	6%	9%
Schoof	5%	2%	6%	6%	5%	4%	2%	5%
Vd Plas	4%	6%	6%	4%	5%	3%	2%	2%
Omtzigt	3%	1%	4%	2%	3%	3%	4%	3%
Geen van deze	24%	33%	29%	26%	19%	24%	20%	19%

2.2.3 Geert Wilders: “zegt waar het op staat; stopt de asielinstroom”

Op de vraag “Kunt u dat toelichten, wat vindt u dat Geert Wilders goed deed in 2024?” zeggen degenen die voor hem kiezen dat ze zijn standvastigheid, eerlijkheid en slimheid waarderen. Dat hij durft te zeggen wat anderen denken en de confrontatie durft aan te gaan, zien ze als zijn kracht. Het feit dat hij zijn partij – de PVV – de grootste heeft gemaakt geeft hem eveneens autoriteit. Het stoppen van “de asielzoekers stroom” speelt hierbij een belangrijke rol.

PVV-stemmers:

Met afstand de beste debater en de slimste politicus.

Neemt duidelijke standpunten in, niet bang om de confrontatie aan te gaan. Gaat tegen de stroom in omdat dat nu nodig is.

Altijd eerlijk en recht door zee

Blijft ook in 2024 zichzelf en vecht voor de standpunten die hij zijn hele PVV leven al nastreeft

Blijft voor zijn standpunten staan, maar is pragmatisch in de opstelling naar de coalitie partijen.

De asielzoekers stroom stoppen zodat er minder in ons land komen.

Die man is recht voor zijn raap en duidelijk en draait niet overal omheen zoals de rest doet.

Geeft tegengas op asiel en europabeleid

Geert Wilders blijft achter zijn hoofdstandpunten staan. Standvastig en weet heel goed waarover hij praat.

Geen flauw gezever zoals zovelen.

Het feit dat hij met overmacht de verkiezingen heeft gewonnen en daarna zo groot is geweest om de positie van minister president op te geven in het landsbelang

In mijn ogen probeert hij heel veel te verbeteren, maar wordt veel op alle fronten tegengewerkt, jammer dat er nog veel te weinig aan het veranderen is

*Geert probeert het gene te doen wat Pim Fortuin ook probeerde
VVD-kiezer*

*Asielbeleid maar hij krijgt het er niet doorheen
VVD-kiezer*

*Doet waar hij voor staat. Zegt wat de meeste mensen denken.
Zwevend*

*Heeft kennelijk het beste door wat Nederland bezig houdt aangezien hij de verkiezingen heeft gewonnen
Zwevend*

2.2.4 Henri Bontenbal: “respectvol, fatsoenlijk, verbinder, constructief”

Henri Bontenbal wordt om heel andere kenmerken gewaardeerd. Degenen die hem de beste politicus vinden noemen hem betrouwbaar, respectvol en fatsoenlijk. Een CDA-kiezer zegt over hem: “Blijkt toch de verbinder te zijn in een moeilijk te besturen coalitie” (waar hij niet in zit). Zijn constructieve opstelling en taalgebruik worden geprezen door zowel zijn eigen kiezers als kiezers van andere partijen.

CDA-kiezers:

Betrouwbaar, respectvol. Goede tegenargumenten bij oppositie

Blijkt toch de verbinder te zijn in een moeilijk te besturen coalitie.

De nadruk leggen op het oplossen van de problemen in ons land en het grootste probleem is NIET de migratie. Het huidige kabinet zit nu een jaar en er is nog niets opgelost van de urgente problemen van ons land.

De rustige en nette manier hoe hij het kabinet erop wijst, dat het anders kan en anders moet.

Deskundig, verbindend, respectvol, heeft visie (iets waar je volgens Rutte wel zonder kunt), rustig en goed doordacht, zichzelf niet op de voorgrond plaatsend, degelijkheid en betrouwbaarheid uitstralend.

Duidelijk taalgebruik. Concrete plannen, stabiele indruk, wekt vertrouwen.

Eerlijk, duidelijk en fatsoenlijk.

Bontenbal voert oppositie vanuit zijn eigen waarden en ideeën, dat maakt het CDA sterker. Hij gaat niet steeds weer te keer over de slechtheid van dit kabinet, zijn eigen normen en waarden zijn zijn vertrekpunt. Kijk daar toch wel met bewondering naar.

BBB-kiezer

Brengt CDA weet terug naar centrum van de macht.

VVD-kiezer

Deze politicus komt op mij correct, sociaal en beleefd over. Hij oogt sympathiek en empathisch en hij lijkt goed te weten waar hij over praat. Daarnaast heb ik deze politicus nog niet kunnen betrappen op ‘dubieuze’ uitspraken, bijvoorbeeld over collega’s of bevolkingsgroepen. Hij is welbespraakt, maar toch ‘volks’. Dat spreekt mij in hem aan.

VVD-kiezer

Eerlijk, onderbouwde en doordachte mening, beleefd, fatsoenlijk

SGP-kiezer

CDA is niet de partij waarop ik zou stemmen, maar zijn manier van spreken is goed. De manier van leidinggeven van zijn partij is denk ik goed.

GL-PvdA

Gedreven idealistische en oprechte politicus die er in slaagde om het CDA weer op de weg terug te krijgen. Hij is geloofwaardig en pragmatisch

SP-kiezer

Allereerst lef om een gedecimeerd CDA te gaan leiden, debatteert sterk op de inhoud, en doet niet mee met polariseren

SP-kiezer

Heldere nieuwe koers CDA, positieve oppositie, fatsoen

Volt-kiezer

Hij geeft zijn partij weer een gewoon gezicht na al hun gedoe en dikdoenerij. Hij is lekker down to earth en straalt realisme uit. Hij heeft een plezierig direct taalgebruik binnen alle fatsoensnormen

D66-kiezer

2.2.5 Rob Jetten: "constructief voor klimaat en onderwijs"

Rob Jetten wordt door een bescheiden 39 procent van de D66-kiezers gekozen en doet het ook redelijk goed onder de GL-PvdA-kiezers (16% kiest Jetten). Zijn eigen kiezers roemen hem om zijn standvastige maar toch flexibele houding, waarmee hij – vanuit de oppositie – dingen voor elkaar krijgt. Als minister van Klimaat heeft hij duidelijk krediet opgebouwd.

D66-kiezers:

Als minister van Klimaat heeft hij mooie dingen bereikt.

Bij zijn standpunt blijven, niet ruziën, duidelijk verhaal, eenvoudige taal.

De indruk die ik krijg is dat hij (en D66) zoveel mogelijk z'n best doet om ondanks dit kleuterkabinet zoveel mogelijk wél voor elkaar te krijgen en ze een beetje in de 'goede' richting te bewegen (of in ieder geval te bewegen in plaats van overal 'pas op de plaats' te maken en weer iedereen met een kluitje in het riet te sturen met de woorden 'eerst onderzoek doen').

Duidelijk, vooral dat. Realistisch ook. Goede ideeën en als minister was hij goed.

Gefocust blijven op wat wel nog kan met dit vreselijke kabinet.

Goed in onderhandeling. Staat voor zijn partijpunten. Goede media verschijning. Relatief jong binnen de politiek.

Goede klimaatminister die van aanpakken en doorpakken weet. Nu als fractievoorzitter weet hij de problemen en oplossingen goed te benoemen.

GL-PvdA-kiezers:

Consistent. Goede woordkeus. Verbindend.

Doet veel investeren in klimaatverandering en probeert negatieve gevolgen te beperken.

Hij doet volgens mij nu veel om de onderwijsbezuinigingen te verminderen.

Heeft zich de laatste jaren tot een goed politicus ontwikkeld, goed in debatten.

CDA-kiezer

Hij heeft veel kennis van zaken, is vasthoudend in debat, weet vaak de vinger op de zwakke plekken van het kabinetsbeleid te leggen, is onverstoorbaar in zijn presentatie.

PvdD-kiezer

Blijft een fatsoenlijke politicus, met duidelijke argumenten voor zijn standpunten

PVV-kiezer

2.2.6 Dilan Yesilgöz: “eloquent en houdt de balans”

Dilan Yesilgöz wordt net als Jetten door 6 procent gekozen. Van de VVD-kiezers kiest 29 procent haar, verder is ze bij weinig achterbannen populair.

Yesilgöz wordt geprezen om haar eloquentie en het feit dat ze in een zeer moeilijke positie zit, dat ze moet schipperen tussen de coalitie en wensen van de achterban. Daarnaast krijgt ze de handen op elkaar voor haar anti-antisemitische uitspraken (“Benoemt de dingen die in onze samenleving ondermijnen”) en er is compassie voor het feit dat ze grote schoenen moet vullen: die van Mark Rutte.

VVD-stemmer:

Ze moet manoeuvreren tussen de opvattingen van haar achterban en die van de coalitie. Tot dusver weet ze het evenwicht te bewaren.

Blijft overeind in de debatten en komt voor haar mening uit

Ze weet waar ze over praat, gooit niet met modder

Zegt zinnige dingen, hoe moeilijk ook in deze vreemde coalitie

Kundig, komt goed uit haar woorden en is duidelijk over de richting waar ze met de VVD voor staat.

Ze heeft een duidelijke mening en is wars van wollige taal. Het is een aansprekende vrouw.

Wel verantwoordelijkheid genomen om met VVD in de coalitie te stappen, in plaats van de formatie te laten klappen. Schoenen vullen van Rutte is niet makkelijk. In onderhandelingen niet schreeuwerig, proberen het midden te vinden

Ze bleef rustig tijdens de verkennende gesprekken en de formatie, verder is ze volgens mij de enige van de fractievoorzitters die vooruit wil en vaart wil maken met het afgesproken beleid. Ze houdt zich niet bezig met onzinnig getwitter, wat alleen maar vertragend werkt en niet motiveert.

Heeft vele ijzers uit het VVD vuur moeten halen, maar houdt haar rug recht.

JA21-kiezer

Zij komt altijd goed uit haar woorden en is zeer correct

CDA-kiezer

Benoemde ook de dingen/groepen die zich niet aan de veiligheidsregels houden. Benoemt de groepen die zoveel onrust en jodenhaat verspreiden.

BBB-kiezer

Benoemt de dingen/mensen die in onze samenleving ondermijnen.

BBB-kiezer

Samen met Caroline van de Plas benoemt zij de dingen die aangepakt moeten worden om weer een leefbare samenleving te bewerkstelligen.. Dat moet duidelijk zijn.

BBB-kiezer

Dilan Yesilgoz probeert zoveel mogelijk uit het conflict met de andere drie partijen te blijven. Dat lukt haar bovendien behoorlijk goed. Haar inbreng in de Tweede Kamer is scherp als het nodig is. Daarmee bedoel ik dat ze gepassioneerd is op de punten die voor haar als partijleider van de VVD belangrijk zijn en zich dan echt de kaas niet van het brood laat eten. Uiteraard maakt ze soms foutjes, maar ga er maar aanstaan: Mark Rutte opvolgen. Ik vind dat ze dat heel goed doet. Inhoudelijk staat de VVD wat verder bij mij vandaan. Ik heb nog nooit VVD gestemd. Maar dat ligt dus niet aan Dilan Yesilgoz. Haar inbreng in debatten kan ik persoonlijk zeer waarderen, hoewel ik het niet altijd volledig met haar eens ben. Vaak snap ik haar gedachtengang wel en begrijp ik waarom zij tot haar inbreng komt. Aanwinst voor het parlement wat mij betreft

CDA-kiezer

2.2.7 Frans Timmermans: "inhoudelijk sterk oppositiepoliticus"

Frans Timmermans wordt gewaardeerd en afgekeurd. Vijf procent noemt hem de beste politicus, 13 procent juist de minst goede. Van de GL-PvdA-kiezers noemt 28 procent hem de beste, verder zijn er weinig kiezersgroepen enthousiast over hem. Na Wilders wordt Timmermans het vaakst gezien als de politicus met de beste visie voor de ontwikkeling van Nederland (9%; zie paragraaf 2.6).

De vijf procent die hem de beste politicus vindt roemt zijn ervaring, dossier- en feitenkennis. Hij voert volgens hen goed oppositie en houdt vast aan zijn sociale en groene idealen.

GL-PvdA-kiezers

Blijven staan voor zijn idealen, ook als de tegenpartij met op de persoon af oordelen kwam.

Door zijn enorme ervaring is hij de beste oppositieleider, helder en vertrouwenwekkend.

Dossier en feitenkennis. Helaas niet de charisma dat voldoende voor het voetlicht te brengen, een theaterfiguur krijgt helaas meer meelopers.

Duidelijk scherp analytisch en legt (terecht) het kabinet het vuur aan de schenen

Hij vertelt een eerlijk en realistisch verhaal, dat helaas niemand lijkt te willen horen, zeker niet de mensen die er van zouden profiteren als zijn plannen werkelijkheid werden.

Hij heeft een duidelijke visie en is daarin consequent in zijn oppositie. Uit alles blijkt dat hij een van de meest ervaren politici is, met name op gebied van klimaat en sociale rechtvaardigheid en weet hoe de hazen in Den Haag en Brussel lopen.

De man zit natuurlijk in een spagaat i.v.m de combinatie PVDA-GroenLinks maar hij probeert desondanks constructief mee te denken

SP-kiezer

Jarenlange ervaring, kent het klappen van de zweep, heeft een humaan beleid.
NSC-kiezer

2.2.8 Dick Schoof: “vervult zijn taak als partijloos premier”

Ook Dick Schoof wordt door 5 procent gekozen, knap aangezien hij geen eigen achterban heeft. NSC-kiezers (14%) en VVD-kiezers (8%) kiezen hem redelijk vaak. Samen met Bontenbal en Wilders wordt Schoof het vaakst gekozen als meest betrouwbare politicus (respectievelijk 10, 10 en 9 procent; zie paragraaf 2.4).

Mensen hebben er waardering voor dat hij – als niet gekozen politicus – weet te laveren tussen de coalitiepartijen en de rest van de Kamer.

Blijft neutraal, houdt de boel vrij goed in de hand, is zichtbaar
PVV-kiezer

Hij doet het prima, houdt het hoofd koel. Knap om zonder binding toch iedereen bij elkaar te houden.
PVV-kiezer

Door zijn onpartijdigheid blijkt hij nog enigszins iedereen bij elkaar te kunnen houden
D66

Het lijkt me heel naar om zijn positie te hebben en hij wordt van allerlei kanten aangevallen incl. door Geert Wilders, toch houdt hij zich met duidelijke taal goed staande en roept hij regelmatig op om op de dingen te focussen die ertoe doen.
Zwevend

Hij heeft de lastige taak om het kabinet bij elkaar te houden en ik vind dat hij dat goed doet, daarnaast blijft hij netjes en gaat niet mee in alle commotie in de 2e kamer.
Zwevend

Hij doet het toch maar als partijloze politicus. Dan moet je lef hebben. Dat waardeer ik erg.
VVD

Hij heeft een hele moedige taak op zich genomen en blijft kalm in elke situatie. Hij is partijloos en toont ook daadkracht
GL-PvdA-kiezer

2.2.9 Caroline van der Plas: down-to-earth politicus die gewone mensen begrijpt

Na Geert Wilders is Caroline van der Plas degene die volgens de kiezers degene die het best begrijpt wat er leeft onder gewone mensen (zie 2.5). Dat is ook wat veel kiezers over haar zeggen: nuchter, gewoon gebleven, boerenverstand. Niet alleen BBB-kiezers houden van haar, een PVV-kiezer zegt: “Recht door zee, eerlijk, spreekt de taal van het volk, wil oprecht verbinden.”

BBB-kiezers:

Zij heeft veel kamerdebatten bijgewoond en droeg bij aan het voor mij interessant te vinden politiek te volgen

Blijft onder alle omstandigheden zichzelf. Is weinig politiek en eerlijk. Blijft opkomen voor de regio's en de landbouw/visserij.

Ze is blijven staan waar ze voor staat, is bereid om met iedereen in gesprek te gaan. Zegt waar het op staat ongeacht wie ze voor zich heeft. Zet zich met hart en ziel in voor de doelen waar het kabinet voor staat.

Top communicatie. Snijdt belangrijke punten aan. Standvastigheid. Duidelijk.

Ze blijft dichtbij zichzelf en blijft gewoon.

Onderwerpen aansnijden, nuchterboeren verstand in duidelijke taal.

PVV-kiezers:

Caroline weet hoe om te gaan met problemen van het gewone volk en te trachten deze (zonder anderen te beschadigen of te beledigen) op te lossen. Zij wil ook aan de slag, maar ook zij kan niet verder door al dat gemekker van de oppositie.

Ze was vanaf het begin dat de uitslag bekend was (eind 2023) constructief in de onderhandelingen. Verder vind ik haar als persoon heel redelijk en down-to-earth. Ze roept ook minder gekke dingen dan de andere leiders van de alternatief-rechtse partijen.

Stapt zonder noemenswaardige ervaring den Haag in en houdt zich erg goed. Indrukwekkend.

Recht door zee, eerlijk, spreekt de taal van het volk, wil oprecht verbinden

Caroline weet hoe om te gaan met problemen van het gewone volk en te trachten deze (zonder anderen te beschadigen of te beledigen) op te lossen. Zij wil ook aan de slag, maar ook zij kan niet verder door al dat gemekker van de oppositie.

Helder in haar boodschap. Standvastig in debatten. Gebruikt (voor mij) duidelijke taal. Niet snel van haar voetstuk af te stoten.

*Dat verhaal wat ze deed over de omgangsvormen in kabinet en parlement. Spijker op de kop
CDA-kiezer*

Die heeft met haar 1punts partij toch een hele boel weten te bereiken, en de boerenstem gehoor gegeven. Altijd duidelijk, altijd voorbereid (hetzij ietwat ongenueanceerd) maar iedereen weet wie ze is en waar ze voor staat, of je het ermee eens bent of niet. Knap gedaan.

GL-PvdA

*Zichtbaar, een mens, benaderbaar en blijft bij het onderwerp waar ze de politiek in is gegaan. haar partij schijnt ook wat te weten van andere onderwerpen. Ben het niet eens met kernenergie
VVD-kiezer*

2.2.10 Pieter Omtzigt: "consciëntieus politicus met feitenkennis"

Als deze verkiezingen een jaar eerder hadden plaatsgevonden, was Pieter Omtzigt zo goed als zeker in de top drie geëindigd. In september 2023 kreeg hij nog een 7,3 van alle kiezers, nu is dat een 4,4 en krijgt hij van maar liefst 63 procent een onvoldoende.

Als 'beste politicus' staat hij op plaats acht (met 3% van de stemmen). Veel PVV- (16%) en VVD-kiezers (15%) vinden hem de minst goede politicus. (Zie paragraaf 2.3).

Degenen die hem kiezen waarderen Omtzigt om zijn feitenkennis, rechtsstatelijkheid en vasthoudendheid. De één vindt het knap dat hij in het kabinet terecht is gekomen, de ander ziet dat juist als zwakte. Zijn rol bij de toeslagenaffaire maakt voor meerdere mensen dat hij consciëntieus is.

NSC-kiezers:

Het is niet zozeer dat PO iets goed deed, meer dat de rest meer steken heeft laten vallen. En van PO geloof ik nog dat hij het beste voor heeft met Nederland. Hij en NSC blijft staan waar hij voor staat. De rechtstaat verdedigen. En dat is harder nodig dan ooit.

Hij en NSC blijft staan waar hij voor staat. De rechtstaat verdedigen. En dat is harder nodig dan ooit.

Zijn poging om goed te doen voor ons land. Helaas zit hij nu in de slechtste coalitie voor ons land. Erg jammer.

En in het kabinet terechtkomen, en toch nog de waarden van de partij beschermen

Dossier en feitenkennis. Helaas niet de charisma dat voldoende voor het voetlicht te brengen, een theaterfiguur krijgt helaas meer meelopers.

GL-PvdA

Hij heeft zich ingezet voor transparantie en waarden. Dit is ontzettend belangrijk voor een gezonde samenleving.

PVV-kiezer

Ik vind Pieter Omtzigt het meest fatsoenlijke politicus op dit moment. Iemand die vertrouwen uitstraalt.

PVV-kiezer

Beste van de slechtste. Probeert onderwerpen uit te diepen, maar heeft dan alsnog moeite de kern te raken, zoals bij de toeslagenaffaire.

VVD-kiezer

Aan zijn rol bij de toeslagenaffaire leid ik persoonlijk af dat hij in elk geval de intentie heeft om de zaken goed op orde te krijgen bij het besturen van het land, en hij lijkt me een consciëntieus persoon. Ik kan me in zijn situatie heel goed voorstellen dat je in het huidige kabinet een burnout krijgt, omringd door X-ende populistten.

Zwevend

Zijn poging om goed te doen voor ons land. Helaas zit hij nu in de slechtste coalitie voor ons land. Erg jammer.

Zwevend

2.2.11 Mirjam Bikker

Mirjam Bikker wordt – net als Omtzigt – door 3 procent gekozen als beste politicus. Daarmee eindigt ze op een negende plek. Met een waarderingcijfer 5,8 haalt ze – na Bontenbal echter de hoogste score. Niemand noemt haar de minst goede politicus.

Degenen die haar de beste vinden haar inzet, betrokken- en felheid worden gewaardeerd, evenals het opkomen voor de christelijke waarden

CU-kiezers:

Gaat niet mee in kinderachtige spelletjes, pakt spreekijd op moment dat het er toe doet, leidt de partij, goed in debat

Goed in het debat. Komt op voor in mijn ogen voor iedereen belangrijke Christelijke waarden en normen

Haar lef en enthousiasme, haar inzet en felheid, ondanks de oppositieplek.

Mirjam Bikker was regelmatig te zien en wat ze zegt snijdt hout en ze meent ook wat ze zegt. Ze maakt een eerlijke en betrokken indruk.

GL-PvdA

2.2.12 Jimmy Dijk

Ook Jimmy Dijk krijgt een relatief hoog gemiddeld cijfer: een 5,4. Twee procent kiest hem als 'beste politicus', 5 procent denkt dat hij 'gewone mensen goed begrijpt', waarmee hij maar vier mensen voor zich hoeft te laten (zie 2.5). Meerdere mensen observeren dat Dijk de SP weer op de kaart zet.

SP-kiezers:

Hij durft zijn fouten toe te geven, en hij zegt eerlijk wat hij denkt, voert echt oppositie

Jimmy is duidelijk en ik merk dat hij goed valt bij mensen en de SP groter kan maken.

Problemen aanpakken die er echt toe doen, samen met mensen op de bres staan

.

Hij kan zijn standpunt goed verwoorden en geeft ministers of staatssecretarissen goed weerwoord.

GL-PvdA-kiezer

De SP weer op de kaart zetten door duidelijkheid. En hij laat van zich horen.

GL-PvdA-kiezer

Geeft de SP weer een smoel, is niet alleen maar een protestpartij.

CU-stemmer

2.2.13 Esther Ouwehand

Ook Esther Ouwehand wordt door 2 procent aangewezen als beste politicus. Haar gemiddelde waarderingcijfer is een 4,9, waarmee ze in de middenmoot zit.

De twee procent die haar kiest heeft lof voor de manier waarop ze de waarden en normen van de PvdD – met name m.b.t. dierenrechten – blijft uitdragen en niet in populisme vervalt. Meerdere keren wordt het pro-Palestijnen-standpunt van de PvdD aangehaald.

PvdD-kiezers:

Blijft bij haar standpunten, is helder en moreel. Laat zich niet meeslepen in populisme

Blijft dicht bij hun eigen normen en waarden zonder populistische taal te gebruiken

Heldere argumenten in debatten, oog voor natuur en dier, inclusiviteit

Komt serieus en reëel over. En haalt goede punten naar voren.

Opbouwend bezig! Kritisch maar toont wel betrokkenheid in haar functie.

Opkomen voor de dieren en Palestijnen. Zeggen waar het op staat.

Opkomen voor Palestina.

Rustig en terzake kundig de debatten voeren

Staat voor normen en waarden

Ze blijft strijden voor de normen en waarden van de P van de Dieren

Durft goed haar mening te geven, geeft tegengas aan dit rare kabinet zelfs op onderwerpen waarvan ik dacht dat ze als partij toch iets minder aandacht aan zouden geven. Esther is opgebloeid tijdens deze kabinetsperiode als een stevige maar respectvolle debater.

GL-PvdA-kiezer

Zeer duidelijke visie waarbij ze zich niet laat meeslepen door negatieve tegenpartijen of -argumenten. Stelt dat (klimaat)doelen haalbaar zijn, al moeten we daarvoor wel bereid zijn alles op alles te zetten; die ambitie waardeer ik en deel ik.

GL-PvdA-kiezer

Overige leiders (enkele citaten)

Joost Eerdmans

Hij houdt het "rechtse" kabinet scherp vanuit de rechterflank van de oppositie. Maar is toch ook bereid om mee te denken/doen. Scherp in debatten en zorgt voor veel impact met een kleine partij.

JA21-kiezer

Stephan van Baarle

DENK-kiezers:

Een van de weinigen in het Parlement die zich uitspreken tegen de totalitaire richting waarin het land zich beweegt.

Hij en de partij van de dieren zijn de enige die van het begin het gedrag van Israël afkeuren.

Licht zijn standpunten goed toe, blijft ook bij zijn standpunten

Messcherp en laat zich niet chanteren of de mond snoeren als het neerkomt om

Bestrijden van discriminatie en onvoorwaardelijk staan voor wereldwijde mensenrechten

Chris Stoffer

SGP-kiezers:

Giftenaftrek blijft bestaan. Eenverdieners gaan meer verdienen. Hij vertelt de waarheid over Israël en de Arabieren. Komt op voor de joden. En laat zien dat er met 2 maten gemeten wordt in dit land.

Ik waardeer zijn dossierkennis, zijn gave om dingen duidelijk uit te leggen, zijn rust, zijn humor en zijn beschaafd taalgebruik. Het valt natuurlijk ook niet mee om met 2 nieuwkomers een fractie te vormen, en het valt niet meer om vd Staay op te volgen, die alom geliefd en gewaardeerd was.

2.3 Minst goede politicus

Thierry Baudet wordt, met 20 procent, het vaakst gekozen als minst goede politicus. Met uitzondering van de PVV-kiezers is dat onder de meeste achterbannen door meer dan 20 procent.

Daarna volgen Marjolein Faber, PVV-minister van asiel en migratie (14%) en GL-PvdA-leider Frans Timmermans (13%). Timmermans is dus nummer 5 in het lijstje van beste politici en nummer 3 bij de minst goede politici. Iets vergelijkbaars geldt voor Geert Wilders: nummer 1 bij de beste, nummer 4 bij de minst goede politici met 11 procent. PVV-kiezers wijzen hier Timmermans het vaakst aan (39%), GL-PvdA-kiezers doen dat met Faber (31%).

PVV- en VVD-kiezers zijn weinig enthousiast over Pieter Omtzigt: door respectievelijk 16 en 15 procent genoemd als minst goede politicus.

Opvallend is verder dat Henri Bontenbal door bijna niemand als ‘minst goede politicus’ wordt genoemd. Wilders en Timmermans roepen zeer gemengde reacties op, Bontenbal helemaal niet.

Tabel 2.6: Minst goede politicus naar politieke voorkeur

Wie van onderstaande fractieleiders en ministers vond u in 2024 de minst goede politicus?

Alle fractieleiders en ministers werden aan respondenten getoond. Alleen degenen die door meer dan 3 procent werden aangewezen worden hier getoond.

	Totaal	PVV	GL-PvdA	VVD	NSC	D66	BBB	CDA
Thierry Baudet	20%	8%	23%	31%	22%	30%	23%	25%
Marjolein Faber	14%	1%	31%	11%	22%	25%	1%	29%
Frans Timmermans	13%	39%	1%	12%	5%	0%	22%	8%
Geert Wilders	11%	1%	23%	8%	28%	14%	5%	12%
Pieter Omtzigt	8%	16%	2%	15%	0%	9%	3%	6%
Dilan Yesilgöz	4%	5%	3%	1%	2%	1%	3%	1%
Stephan van Baarle	3%	4%	0%	6%	4%	0%	8%	3%
Rob Jetten	3%	6%	0%	3%	2%	1%	5%	1%
Caroline van der Plas	3%	1%	5%	3%	0%	5%	1%	1%
Henri Bontenbal	0%	0%	0%	0%	0%	1%	2%	0%
Geen van deze	12%	11%	2%	4%	4%	1%	14%	3%

2.3.1 Thierry Baudet: “weg kwijt” en “gevaar voor het land”

Thierry Baudet wordt door 2 procent gekozen als beste politicus. Zijn gemiddelde waarderingscijfer is een 2,4. Degenen die hem goed vinden waarderen zijn uitgesproken meningen en de durf deze uit spreken.

FvD-kiezers:

Baudet komt op voor de vrijheid van meningsuiting, vrijheid van prikken, vrede ipv oorlog en vooral politici aanspreken op de verkiezing fraude die er is gepleegd. Zoveel beloofd en er wordt niets maar dan ook niets waargemaakt.

Baudet durft de mening te verkondigen evenals zijn partijgenoten kortom: chapeau voor FvD

Debatteren op basis van feiten, tegenover de puppets van alle andere partijen.

Hij is als enige tegen de oorlog in de Oekraïne en voor vredesonderhandelingen. Hij zegt precies waar het op staat. Legt de grote problemen bloot waar Nederland nu mee zit. De onzinnige bemoeienissen van de EU met ons zelfbestuur. En vooral de grote gevaren die komen vanuit organisaties als WHO en WEF.

PVV-kiezer

Hij wordt echter door maar liefst 20 procent aangewezen als minst goede politicus. Onder kiezers van NSC, BBB, GL-PvdA, CDA, D66 en VVD is dat een kwart tot een derde. PVV-kiezers noemen hem iets minder vaak (8%).

Op de open vraag waarom Baudet wordt gekozen zeggen veel kiezers: hij is de weg kwijt (vaak in minder eufemistische termen), hij is een gevaar voor het land (met complottheorieën, fake news en steun aan Poetin). Bovendien strijkt hij veel geld op voor zijn Kamerlidmaatschap en is hij er vaak niet.

Enkele citaten:

“Complete randdebiel die ook nog deels van mijn geld een 100k per jaar krijgt oid.”

VVD-kiezer

“Deze man zit er niet voor het landsbelang maar om zijn eigen ego op te poetsen met krankzinnige uitspraken, zijn zakken te vullen straks zijn wachtgeld op te strijken.”

VVD-kiezer

“Alles. Narcistische en alcoholische eigendunk vertalen in een visie, dat kan niks worden. Heeft zonder meer abjecte standpunten en is niet zichtbaar/aanwezig in 2e kamer. Strijkt z'n salaris op, houdt zich bezig met allerlei handeltjes maar draagt mi 0,0 bij aan de samenleving.”

GL-PvdA-kiezer

“Baudet probeert haat te zaaien met zijn 'anti-woke' politiek.”

GL-PvdA-kiezer

“Hij roept gewoon wat in het rond, zonder dat hij daar onderbouwing voor heeft. Ik ben het heel erg oneens met zijn standpunten. Hij polariseert.”

GL-PvdA-kiezer

“Blaaskaak, anti-alles wat deugt in de wereld. En pro-alles wat niet deugt (bijv. Poetin).”

D66-kiezer

“Hij is over het algemeen een eikel. Niks bijzonders in 2024, gewoon even corrupt en megalomaan als andere jaren.”

D66-kiezer

“Dat is de meest rare politicus ooit. Onbetrouwbaar en niet van deze wereld.”

BBB-kiezer

“Deze is een gevaarlijk mannetje die door zijn politieke uitspraken het land en de bevolking in gevaar brengt en over lijken gaat.”

Zwevend

“Hij heeft zijn verstand verloren in de afgelopen jaren. Hij zegt maar wat soms en zijn uitingen worden steeds meer bizar.”

CU -kiezer

“Er is een mooi spreekwoord op hem van toepassing: veel beloven, weinig geven, doet een gek in vreugde leven.”

PVV-kiezer

“Hij spreekt maar wat en meestal lijkt het alsof hij in een totaal andere wereld leeft.”

PVV-kiezer

“Die kraamt onzin uit. Zorgt voor nep nieuws en zou verboden moeten worden als partij.”

CDA-kiezer

“Hij is in mijn ogen niet te vertrouwen met zijn complottheorieën en standpunten over onder andere Oekraïne en Rusland.”

CDA-kiezer

2.3.2 Marjolein Faber: “chaos, amateurisme, discriminerend”

Marjolein Faber eindigt op een gedeeld 15de plaats met 1 procent ‘beste politicus’. Dit zijn overwegend PVV-kiezers. Die zeggen bijvoorbeeld:

Dat is de enige die op fanatieke wijze probeert iets voor elkaar te krijgen.

Ze toont lef en daadkracht. En ook al lukt het haar niet helemaal, ze toont daadkracht! (kun je van de rest niet zeggen...)

Los van of je het met haar eens bent. Ze spreekt zich uit, laat absoluut niet over zich heen lopen door de pers. Ze durft dingen te zeggen die anderen niet durven. Gaat achter zaken aan die anderen niet oppakken.

Haar gemiddelde waarderingcijfer is echter een 3,7 en 14 procent wijst haar aan als ‘minst goede politicus’. Dit zijn vooral GL-PvdA-, CDA- en D66-kiezers. Ook relatief veel NSC- en VVD-kiezers noemen coalitiegenoot Faber. De coalitiekiezers die haar niet goed vinden hebben het vaak over het feit dat ze niets voor elkaar krijgt. De oppositie-kiezers hekelen haar vanwege haar opvattingen (polariserend, discriminerend, racistisch) én haar onkunde (amateurisme, chaos, dement).

Heeft nog niets bereikt

Algehele houding. Naast t feit er weinig gebeurt.

PVV-kiezers

Alle niet-correcte uitspraken die ze doet

VVD-kiezer

Dingen roepen die niet waar gemaakt kunnen worden. Zaken niet goed uitwerken. Zoals grenscontroles en er niet genoeg mensen voor hebben.

Geen enkel inzicht wat nodig is en praat onzin

NSC-kiezers

Het was een moeilijke keuze, omdat zij minister asiel is, is deze uiteindelijk op haar gevallen. Ze liegt, polariseert, verliest menselijkheid uit het oog, is ongeïnformeed, neemt beslissingen zonder goeie onderbouwing en onderzoek en roept dingen die zij niet waar kan maken.

DENK-kiezer

Zij draagt overduidelijk het nationalisme uit en haar negatieve mening over vluchtelingen, moslims en andersdenkenden

Zij is een populist die niet handelt op basis van feiten en niet in staat is een inhoudelijk debat te voeren met het parlement.

Chaos. Komt over alsof ze er niets van begrijpt. Wordt ook niet ondersteunt.

CDA-kiezers

ALLES doet ze niet goed. Ze zaait haat, pleegt beleidkundig vandalisme zonder alternatieven te bieden. Bedrijft uitsluitend symboolpolitiek, denk aan bordjes, grenscontroles enz. weet vaak niet waar ze het over heeft. polariseert en discrimineert. Wil wet die werkt afschaffen (spreidingswet).

GL-PvdA-kiezer

Alles wat ze doet mislukt of is symboolpolitiek. Er komt helemaal niets voor elkaar en de relaties met bv provincies, en gemeentes zijn verstoord. Daarnaast zeer onaangename racistische dame.

Moet ik dat nog toelichten? Die vrouw lijkt wel dement, maar het is moeilijk kiezen in dit kabinet, ook Fleur Agema heeft een realiteitscheck nodig, en dan heb ik het nog niet over Femke Wiersma gehad.

Tot nu toe hoor ik alleen woorden en zie geen concrete daden. Ik zie ook geen keuzes of beleidsstukken. Daarbij ongelofelijk hoog gehalte aan wensdenken: "ik wil dat de uitstroom naar beneden gaat" maar ondertussen worden geen instrumenten of budget wat daarvoor nodig is gecreerd. Laatste debat moest ze door de voorzitter van de tweede kamer uit de penarie geholpen worden die zij zelf veroorzaakt, een beschamende vertoning.

D66-kiezers

Ik kan niets bedenken wat zij WEL goed deed. Als ik het programma "Even tot hier" mag geloven, weet zij zelfs niets van kappertarieven.

Amateuristisch en wederom populistisch. Roept vanalles maar slaat nergens op...

Enge ideeën, cirkelredenaties, slechte argumenten, zij zou nooit op deze positie mogen zitten

PvdD-kiezers

2.3.3 Frans Timmermans: "leeft in eigen bubbel en slechte verliezer"

Frans Timmermans wordt door 5 procent aangewezen als beste politicus (zie 2.2.7) maar beduidend vaker (13%) als minst goede. Onder PVV-kiezers is dat 39 procent, BBB-kiezers: 22 procent, VVD-kiezers: 12 procent. Zijn eigen kiezers (1%), D66- (0%) en PvdD-kiezers (3%) noemen hem zelden, maar van de SP-kiezers noemt 11 procent hem de minst goede.

Van degenen die hem het minst goed noemen, zeggen velen dat Timmermans niet weet wat er leeft in de samenleving. 'Hij leeft in zijn eigen bubbel' en 'hij staat ver van mij af'. Zijn Europeabeleid heeft hem niet populair gemaakt. Daarnaast wordt hij zelfingenomen, 'zakkenvuller' en een loser, of slechte verliezer genoemd.

PVV-kiezers:

Frans Timmermans kwam terug naar Nederland om premier te worden. Gelukkig is dat niet gelukt. Dan waren we nu helemaal overgeleverd aan de EU. En zouden we financieel er net zo voor komen staan als Frankrijk of Italië. Hij weet echt niet dat de Nederlanders genoeg hebben van al die Asielzoekers. Die hier alleen maar zijn voor het geld, en zich totaal niet aanpassen. Dat hoeft ook niet, zijn toch geen sancties. Meneer Timmermans heeft geld genoeg, en woont vrij en riant. Hij heeft geen last van een veel te vol Nederland. Waar de Marokkaanse jeugd de dienst uit maakt.

Hij is heel erg links en ik wil niet zeggen dat ik super rechts ben maar ik ben ook absoluut niet links wat maakt dat mijn normen en waarden / ideeën totaal anders zijn als die van hem.

Frans Timmermans staat ver van de Nederlanders af omdat hij niet weet wat er speelt in de maatschappij.

Leeft totaal in een andere wereld. Een bubbel. Kan zich niet in leven in de gemiddelde Nederlander (en zijn budget).

Frans is alleen maar naar het kabinet gekomen om de linkse plannen van het Europese parlement er eventjes door te duwen..

BBB-kiezers:

Door zijn koerswijziging mbt maatregelen tegen migratie verandert hij het programma van zijn party en laat daarmee zijn kiezers zien dat hij niet naar hen luistert. Hij is mijn inziens onbetrouwbaar

Hij heeft laten zien dat hij een hele slechte, zielige verliezer is die probeert anderen zwart te maken. Deze man heeft laten zien dat hij 2 gezichten heeft en dat vind ik een misselijke eigenschap. De man is zo vol van zichzelf en dacht dat hij nummer 1 zou worden en toen duidelijk was dat hij eigenlijk helemaal niks is, ging hij zich gedragen als een vals serpent en een zielige huiler!

Zit er alleen om de rest onderuit te halen, lost niets op, zit er alleen voor eigen gewin. Hoort hier niet thuis, kan beter tuinkabouters boetseren.

VVD-kiezers:

Gewoon een dikke janker die niet tegen zijn verlies kan, ook zijn europa beleid is hopeloos voor Nederland

Frans Timmermans is een naar mannetje die zelf nog nooit iets bereikt heeft. Hoort niet in de nederlandse politiek

NSC-kiezers

Kop in zand, dwarsliggen op de automatische piloot....potverteren- filosofie, land openhouden voor jan en alleman...

SP-kiezers:

Alles, sws zijn opportunistische persoonlijkheid is zeer fout.

Geen PvdA-er meer, heeft deze partij het gezicht ontnomen. komt totaal niet over

Heb van hem nog helemaal niets goed gezien. Mocht er maar 1 kiezen anders was de lijst langer geweest.

Iemand met een rasechte losersmentaliteit. Wijst altijd naar anderen voor zn eigen falen. Polariserend en zeer eng communistisch, vooral om klimaat en zn ideeën over mensen met veel geld.

DENK-kiezer:

Links lullen en rechts vullen. Babbelt veel, maar past het zelf niet toe wanneer het voor hem geldt.

CDA-kiezer:

Erg ingenomen over zichzelf

Zwevend:

Blijft in zijn eigen bubbel. Heeft veel commentaar maar komt niet met goede alternatieven.

Bla, bla bla. anderen wegzetten als onkundig(deels gelijk). alleen zichzelf goed vinden. egotripper

2.3.4 Geert Wilders: "polariserend, neemt geen verantwoordelijkheid"

Geert Wilders is dus nummer 1 als beste politicus met 15 procent maar ook nummer 4 bij de minst goede politici met 11 procent. Vooral GL-PvdA-, PvdD-, D66-, NSC- en CDA-kiezers wijzen hem vaak aan als minst goede politicus.

Hij roept bij hen zeer gepolariseerde reacties op en dat is ook wat men hem verwijt: polariseren. Andere termen die vaak vallen: haat zaaien, populist, geen verbinder, onmenselijk. Wat zijn fans als zijn kracht beschouwen (dat hij durft te zeggen wat anderen denken en de confrontatie aangaat), ervaren zijn tegenstanders juist als iets zeer contra-productiefs. Veel van deze kiezers verbazen zich erover dat hij steeds (ook) de ministers uit 'zijn eigen kabinet' aanvalt. "Welke verantwoordelijkheid neemt Wilders nu eigenlijk?" vraagt een GL-PvdA-kiezer zich af, om de vraag zelf te beantwoorden: "Geen, want hij blijft alleen maar problemen aandragen en doet niets om problemen op te lossen."

GL-PvdA-kiezers:

Alleen maar aan het polariseren, niets constructiefs. Vergeet alle echte problemen van Nederland

Geert Wilders is een populistische schande voor Nederland. Roepen voor effect, geen inhoud, haatzaaien, goedkope onder-de-gordel-politiek en respectloos.

Zijn gedrag in de tweede kamer is beschamend voor onze democratie

Zijn hele politieke inbreng ervaar ik vaak als een Mensonwaardige ! Ik kan niet begrijpen dat er kiezers zijn die op zijn persoon stemmen ?? Het tekent Nederland !!

Wilders bedrijft geen politiek. Hij poneert populistische pijnpunten, polariseert en is bezig met een wedstrijd ver plassen binnen 'zijn' kabinet. Welke verantwoordelijkheid neemt Wilders nu eigenlijk? Geen, want hij blijft alleen maar problemen aandragen en doet niets om problemen op te lossen.

CDA-kiezers

Zijn getweet op X, zijn manier van communiceren. Zijn onverschilligheid, het altijd tegen de draad in gaan. Weinig aantrekken van afspraken en menselijk gevoel.

Alleen maar op zijn eigen stokpaardje zitten, het lijkt wel of asiel en islam de enigste problemen zijn in Nederland, terwijl huizenbouw, armoede bestrijding, de zorg, onderwijs etc, etc. veel belangrijker zijn voor een leefbaar en welvarend Nederland.

Bewijst iedere keer weer onbetrouwbaar te zijn, polariseert in hoge mate, zijn taalgebruik is beneden alle peil voor een politicus. Extreem rechtse ideeën.

D66-kiezers

Geert Wilders heeft goed gekeken naar Orban en Trump, en is zelf bezig met een soortgelijk draaiboek om van zichzelf de feitelijke dictator van Nederland te maken die zogenaamd 'namens het volk' spreekt. Zijn ordinaire en vuige manier van debatteren, zijn gebrek aan emotionele zelfbeheersing en zijn korte termijn visie voor Nederland

waarin hij alleen bezig is alvast stemmen te winnen voor de volgende verkiezing zijn niet alleen een blamage voor Nederland, maar vormen ook een gevaar voor onze samenleving en de toekomst van Nederland.

Wilders is een ongeleid projectiel, dat ministers aanvalt die in een coalitie zitten die HIJ oa heeft gevormd. Hij ondermijnt het regeringsbeleid en hij ondermijnt Schoof. Toen hij in de oppositie zat, hamerde hij op meer transparantie, nu hij zelf 'aan de knoppen zit', moet alles ineens weer geheim blijven. De man is een windvaan en een opportunist.

PvdD-kiezers

Deze man beledigt andere mensen (ministers). Ik heb soms het gevoel dat ik naar een kleuterklas kijk.

NSC-kiezer

Denkt alleen aan eigen belang en niet die van de burgers. Zijn denkwijze, visie lijkt boven alles te gaan. Stelt tevens geen prioriteit aan de problemen die er zijn.

FvD-kiezer

Dit karakter heeft alle verkiezing beloften gebroken. Niets van wat hij heeft gezegd doet hij daadwerkelijk en ik denk dat van de meest frauduleuze verkiezingen staat de PVV op nummer 1, met stip!!!

VVD-kiezer

Zijn wijze van communicatie, zijn (in)directe en subtiele manier tot opruiing en doel tot polarisatie. Het botweg vasthouden aan zienswijzen, meningen en standpunten.

CU-kiezer

Alleen maar bleren, onrust en haat zaaien. Geen enkele constructieve oplossing aandragen.

SP-kiezer

Geen verbinder, discrimineert, polariseert en geen idee heeft hoe hij moet regeren nu hij deels aan de macht is. Kritiek schreeuwen, dat kan die goed maar regeren zal hij niet kunnen, in geen eeuwen...

2.4 Meest betrouwbaar

Henri Bontenbal, Geert Wilders en Dick Schoof worden het vaakst gekozen als meest betrouwbare politicus. Heel vaak is dat niet: respectievelijk 10, 10 en 9 procent. Een kwart zegt: geen van deze.

CDA-kiezers kiezen Bontenbal in de helft van de gevallen (52%), ook VVD- en D66-kiezers kiezen hem vrij vaak. Vier op tien PVV-kiezers vinden Wilders het meest betrouwbaar, door andere kiezersgroepen wordt hij nauwelijks gekozen. Schoof wordt relatief vaak gekozen door de coalitiekiezers (PVV, VVD, NSC en BBB).

Tabel 2.7: Meest betrouwbare politicus naar politieke voorkeur

Wie van onderstaande fractieleiders en ministers vond u in 2024 het meest betrouwbaar?

Alle fractieleiders en ministers werden aan respondenten getoond. Alleen degenen die door meer dan 4 procent werden aangewezen worden hier getoond.

	Totaal	PVV	GL-PvdA	VVD	NSC	D66	BBB	CDA
Henri Bontenbal	10,3%	2%	8%	14%	6%	11%	6%	52%
Geert Wilders	9,8%	40%	1%	3%			5%	2%
Dick Schoof	8,8%	13%	4%	12%	14%	5%	10%	9%
Frans Timmermans	6,4%	1%	37%	1%		2%	2%	1%
Rob Jetten	5,8%	1%	10%	2%	4%	49%	1%	1%
Dilan Yesilgöz	5,1%	3%	1%	27%		2%		2%
Caroline van der Plas	4,1%	7%	1%	4%	2%	1%	37%	1%
Geen van deze	25%	20%	12%	18%	15%	14%	18%	12%

2.5 Begrijpt gewone mensen

Geert Wilders is volgens de kiezers duidelijk degene die het best begrijpt wat er leeft onder gewone mensen: 16 procent kiest hem. Daarna volgen Caroline van der Plas (9%) en Henri Bontenbal (8%).

Wilders wordt het vaakst gekozen door zijn eigen kiezers (58%), Van der Plas door de BBB-kiezers, Bontenbal door de CDA-kiezers (42%), Omtzigt door de NSC-kiezers (38%).

Bijna drie op tien (28%) zeggen 'geen van deze', een aandeel dat vrij hoog is onder de VVD-, GL-PvdA- en D66-kiezers, die ook hun eigen leiders relatief weinig aanvinken.

Tabel 2.8: Politicus die het best begrijpt wat er leeft onder gewone mensen, naar politieke voorkeur

Wie van onderstaande fractieleiders en ministers vond u in 2024 het best begrijpen wat er leeft onder gewone mensen?

Alle fractieleiders en ministers werden aan respondenten getoond. Alleen degenen die door meer dan 3 procent werden aangewezen worden hier getoond.

	Totaal	PVV	GL-PvdA	VVD	NSC	D66	BBB	CDA
Geert Wilders	16%	58%	3%	11%	9%	5%	3%	3%
Caroline van der Plas	9%	12%	2%	11%	4%	7%	52%	5%
Henri Bontenbal	8%	1%	6%	10%	2%	10%	7%	42%
Frans Timmermans	6%		30%	2%	2%	7%	4%	5%
Jimmy Dijk	5%	1%	12%	3%	2%	10%	2%	6%
Rob Jetten	4%		6%	2%		23%	1%	1%
Pieter Omtzigt	4%	1%	4%	2%	38%	2%	4%	2%
Dick Schoof	3%	4%	1%	5%	10%	2%	4%	6%
Dilan Yesilgöz	3%	2%		17%	3%	1%	2%	0%
Geen van deze	28%	11%	27%	30%	23%	26%	16%	15%

2.6 Beste visie voor het land

Ook op de vraag wie de beste visie heeft op de ontwikkeling van Nederland komt Geert Wilders als nummer 1 naar voren: 13 procent kiest hem. Podiumplaatsen voor Frans Timmermans (9%), Henri Bontenbal en Rob Jetten (ze delen de derde plaats met 7%).

Wilders, Timmermans, Bontenbal, Jetten en Omtzigt worden gekozen door ongeveer de helft van hun eigen kiezers. Dat geldt niet voor Dilan Yesilgöz en Caroline van der Plas die elk niet meer dan een derde halen. VVD- en BBB-kiezers zeggen relatief vaak: geen van deze (elk eveneens een derde).

Tabel 2.9: Politicus met beste visie op de ontwikkeling van Nederland, naar politieke voorkeur

Wie van onderstaande fractieleiders en ministers vond u in 2024 de beste visie hebben op de ontwikkeling van Nederland?

Alle fractieleiders en ministers werden aan respondenten getoond. Alleen degenen die door meer dan 3 procent werden aangewezen worden hier getoond.

	Totaal	PVV	GL- PvdA	VVD	NSC	D66	BBB	CDA
Geert Wilders	13%	55%	2%	4%	6%	2%	6%	
Frans Timmermans	9%	1%	54%	1%	2%	4%	1%	4%
Henri Bontenbal	7%	1%	3%	10%	2%	6%	5%	51%
Rob Jetten	7%		9%	2%		56%	3%	3%
Dilan Yesilgöz	6%	3%	0%	32%		3%	4%	4%
Pieter Omtzigt	4%	2%	3%	4%	47%	1%	8%	5%
Thierry Baudet	3%	3%	0%					1%
Caroline van der Plas	3%	5%		2%	3%	1%	33%	1%
Dick Schoof	3%	5%	2%	6%	7%	2%	2%	3%
Geen van deze	32%	18%	19%	34%	29%	12%	31%	21%

3 Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 6 tot maandagochtend 9 december 2024 in opdracht van WNL (Goedemorgen Nederland).

In totaal werkten 2.279 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. De steekproef is grotendeels getrokken in het I&O Research Panel. Een deel (n = 200) deed mee via PanelClix. Dit zijn voornamelijk jongeren, lager opgeleiden en respondenten met een niet-westerse achtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard (CBS). Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

Ipsos I&O Publiek

Ipsos I&O komt voort uit het recente samengaan van I&O Research en Ipsos.

Ipsos I&O Publiek is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2022). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Ipsos I&O Publiek werkt voor overheids- en non-profitorganisaties.

Ipsos I&O is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. Ipsos I&O is ISO 9001-, ISO 20252-, ISO 27001-, ISO 27701- en NEN-5710 gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

Contactgegevens

Ipsos I&O Enschede

Zuiderval 70

Postbus 563

7500 AN Enschede

053 - 200 52 00

KVK-nummer 08198802

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl

Ipsos I&O Amsterdam

Piet Heinkade 55

1019 GM Amsterdam

020 - 308 48 00

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl